

→ derivată în îndelungi exerciții intelectuale și spirituale anterioare – prin care străbate el gânduri grele sau cu care răzbate la ele, ca la un luminis.

Se citește în filigran și grația cu care ocolește paradoxurile, aporeticele redutabile, dacă și când simte că ele depășesc nu atât resursele existențial-reflexive ale eseistului, cât puterile eseului ca gen de scriitură. Autorul găsește, aproape mereu, citatul potrivit, citatul decisiv. Arta citării o deprinsese ca profesor, a practicat-o deplin în lucrările sale cu caracter didactic și pedagogic, o știe și de la George Călinescu; acesta considera că momentul cu adevărat estetic din activitatea criticului îl constituie citatul: „A cita vrea să zică a izola ceea ce spiritul tău a creat din nou, dând fragmentului o valoare, recunoscându-l ca probabil produs al propriei fantezii” (*Simțul critic*, 1927).

Prin ce anume captivează, inclusiv în sensul literal al cuvântului, scrierile lui Ion C. Ștefan? Impresia mea este că el nu se apucă de scris, chiar dacă s-ar fi așezat, prin deprindere, zilnic și cam în același interval de timp, în fața paginii albe, nu mi-l închipui a se încredința direct tastaturii calculatorului – aceasta îndeobște intimidează, inhibă; așa dar nu se apucă de scris până ce nu obține o stare specială: de sinceritate lirică în ordine emoțională, de bună dispoziție a minții, de acordare a ei secretă la activitatea ce o așteaptă, în ordine intelectuală.

În sfârșit, sub raport etic-existențial, o stare de deschidere lăuntrică, într-o comunicare-comuniune, la celălalt: un *celălalt*, pe cât posibil, autonom, realmente existent în orizontul de proiecție al scrisului, având o structură de anticipație, un *celălalt* care să nu ne fie un simplu alter ego, operă a egoului propriu. O asemenea operă ne-ar ține, în genere, captivi egoismului, egolatriei, solipsismului moral – toate ruinătoare cu timpul pentru un scriitor de cursă lungă, cum este Ion C. Ștefan.

Acestei triple stări necesare scrisului îi răspund și îi corespund puteri și vocații ale omului cu care am fost coleg de gimnaziu. Se înțelege de ce încerc, de la o vreme, să recuperez timpul pierdut. O fac și citindu-l; îi îndemn și pe alții să o fac!

Ion C. Ștefan este o conștiință contemporană profund antrenată în dezbaterile generatoare de idei estetice și filosofice: el întreabă și se întreabă, răspunde și dorește să i se răspundă – ceea ce și explică interesul mare al cititorului față de o astfel de carte.

Dovadă că, la dese solicitări ale prietenilor cititori, dar mai ales din dorința completării și îmbunătățirii unor soluții la multiplele dileme umane asupra vieții și morții, ale destinului și rolului social al intelectualului, între aceste două borne ale eternității, el s-a hotărât să dea la iveală o a doua ediție revizuită a acestui complex, dar fermecător, eseu, mult îmbunătățit și completat.

VASILE TONOIU

Ion Popescu-Sireteanu, Termeni păstorești pentru vase, unelte și instrumente, boli și leacuri

Profesorul universitar dr. Ion Popescu-Sireteanu lucrează de mai multă vreme la o monografie a terminologiei păstorești în limba română, proiectată să apară în patru volume: *Termeni păstorești în limba română* (Iași, Ed. Princeps Edit, 2005, 434 p.), *Termeni pentru adăposturi păstorești în limba română* (Iași, Ed. Printis, 2014, 264 p.), *Termeni păstorești pentru vase, unelte și instrumente, boli și leacuri* (Iași, Ed. Printis, 2015, 296 p.). Ultima carte, aflată în curs de finalizare, va cuprinde capitolele *Transhumanța*, *Drumuri păstorești*, *Sărbători păstorești*, *Instrumente muzicale păstorești*.

În recenziile la cartea *Termeni pentru adăposturi păstorești în limba română* (în Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „C. S. Nicolăescu-Plopșor”, XV, 2014, Editura Academiei Române, 2014, p. 292-293) am remarcat „informația deosebit de bogată, concretizată printr-o mare varietate de surse bibliografice”. Insist asupra acestui aspect al cercetării științifice, referindu-mă, de astă dată, la cartea recent apărută: *Termeni păstorești pentru vase, unelte și instrumente, boli și leacuri*. În paginile rezervate bibliografiei și abrevierilor bibliografice am înregistrat 477 de titluri, care înseamnă dicționare, glosare de termeni dialectali, atlase lingvistice, cărți beletristice și de specialitate din domeniul etnografiei, al folclorului, medicinei populare, istoriei, reviste științifice și de cultură, teze de licență și doctorat etc.

Altă remarcă de ordin general vizează numărul impresionant de termeni înregistrați pe parcursul mai multor decenii: 2990 (vezi „Indice de cuvinte”, p. 226-259). Acest lucru pune în evidență o muncă de cercetare asiduă, care înseamnă identificarea cuvintelor specifice terminologiei păstoritului, cu sensul lor primar sau derivat, cu variante sinonimice, cu precizarea ariei de răspândire etc. Nu lipsesc explicațiile date de informatori cu prilejul anchetelor efectuate în timp și publicate, nu rare ori, în reviste mai puțin cunoscute. Nu este neglijată prezența termenilor păstorești în opere literare semnate de scriitori de seamă ai literaturii române: Mihail Sadoveanu, Ion Budai-Deleanu, Ion Creangă, Calistrat Hogaș, Tudor Arghezi etc. Cum este și firesc, cei mai de seamă lingviști, etnologi, folcloriști, istorici sunt citați și comentați în ce privește înregistrarea unor termeni păstorești, cu precizări de natură să lămurească sensul sau etimologia unor cuvinte din această structură a vocabularului, precum în cazul termenului **povârneală**: „Ov. Densusianu, *Aspecte*, I, 120, preia cuvântul de la Precup: o parte a mutării, „podul unde se țin lemnele de foc”. Autorii **DLR** prezintă mai multe sensuri ale cuvântului: „(prin Bucovina și Maramureș) pantă a acoperișului unei case; acoperiș înclinat al unei colibe, al unei stâne”; „(prin Maramureș și prin nordul Transilvaniei) loc sub acoperișul colibe ciobanului, unde se pun la uscat lemne și surcele pentru foc” (după Precup); „(regional) adăpost la stână, unde se mulg oile” din, Broșteni – Vatra Dornei. Derivă din **povârni**, cu suf. **-eală**”, p. 137.

Un loc aparte îl ocupă termenii considerați ca aparținând substratului geto-dac: **Grunz**, pl. **Grunzi**, **grunje**, **grunzuri** „drob de sare” (Sfarghiu, 81, ap. **CADE**) (Bucovina). În **MDA** se spune că a fost atestat în **Biblia** de la 1688, că are etimologie necunoscută, comparat cu alb. **Grundë** „tărățe”. Sunt preluate sensurile din **DA**. I. I. Rusu, în **Etnogeneza**, 327-328, include cuvântul între elementele lexicale moștenite din limba autohtonilor, cu informații importante privind derivatele, sensurile, istoria cercetărilor acestui cuvânt prezent în albaneză și la aromâni (unde are sens identic celui din dacoromână). Tot ca moștenit din fondul autohton îl consideră Brâncuș, **Vocabularul**, 85-86. La meglenoromâni găsim **grus** „cocoloș, bulgăre mic”. A fost atestat în forma

Grunj ca toponim în Țara Românească la 1579, p. 115.

Autorul lărgeste considerabil abordarea lingvistică prin includerea informației de natură onomastică. Este cazul toponimelor și al antroponimelor care se revendică de la termeni păstorești. Mulți dintre aceștia au devenit mai întâi porecle care, transmițându-se urmașilor, au funcționat ca nume de familie neoficiale, iar mai târziu ca nume de familie consacrate.

Urmărirea sinonimiei lexicale lărgeste considerabil investigația realizată de autor. Iată un exemplu: „**Sărcinér** este un „par lung (și gros) înfipt în pământ, făcut dintr-un trunchi de copac (mai tânăr) cu crengile retezate până aproape de tulpină, de care se atârnă diverse obiecte gospodărești ca să se scurgă, să se usuce etc”, sinonim cu **prepeleac**, **olar**, **sărcior**. /../ Cuvântul are în **DLR** și alte sensuri, multe sinonime, și este un derivat de la **sarcină**, cu suf. **-ar(-er)**”. Mai pot fi notate în acest sens cuvinte ca **bubă**, **jigodie**, **zăgálnă** etc.”, p. 146.

Profesorul Ion Popescu-Sireteanu folosește ca metodă constantă de abordare urmărirea în spațiu a sensurilor unui cuvânt pe baza înregistrării acestora de către lingviști și etnologi în diferite zone etno-lingvistice. Explicațiile amănunțite, până la detalii, dau o imagine fidelă a obiectului, urmărit în diverse surse documentare. Dau ca exemplu **Învelitoare**: „țesătură de cânepă sau de in, mai rară decât strecurătoarea. În învelitoare se învește laptele strâns și se jântuiește” (Stoian, **Păstoritul**, 50). Autorii **DA** au înregistrat, în familia verbului **a înveli**, substantivul **învelitoare** cu sensul „bucată de pânză în care se leagă urda”, sinonim cu **strecurătoare**, **sedilă**. În **MDA** **învelitoare** are și sensul „bucată de pânză de in în care se pune laptele coagulat la scurs pentru a face brânză”. Din **înveli** + **-(i)toare**. Din **Aleksandri**, III, 74, am reținut versurile: **Că lui, mări, nu-i venea/ Nici cașul la-ncingătoare, /Nici urda la-nvelitoare**”, p. 119.

Alte ori constată că cuvintele discutate nu sunt înregistrate în *Dicționarul limbii române (A-L)* al Academiei Române: „**Ghivan** „polonic, lingura cea mare” (pe versantul maramureșean al M. Rodnei) (Morariu, **Viața**, 174); „laptele prins se rupe cu **ghivanul** și se adună strângeata” (*idem*, *ibidem*, 179). Cuvânt neînregistrat în **DA**, **MDA**”, p. 114. Sunt cuvinte înregistrate de aceste importante dicționare, dar figurează cu etimologie necunoscută, ca în cazul termenului **Ciuvăi**, sg. **Ciuvaie** „ansamblul obiectelor necesare la o stână”, p. 98.

Unele cuvinte se bucură de o atenție sporită, lucru explicabil prin bogăția semantică pe care o prezintă. Dau ca exemplu termenul **cârjă**, căruia autorul îi consacră 2,5 pagini.

Mulți termeni sunt urmăriți în aria lor de răspândire, pe harta **ALR SN**, ca în cazul lui **Oală** și **olcuță** „vas mic care se pune între ațele găleții și în care se mulg oile”, înregistrat în sud-estul Banatului, p. 55.

Unele cuvinte, deși nu pot fi considerate ca făcând parte din terminologia păstorească, sunt prezente în limbajul ciobanilor. Este cazul lui **samar**, de origine grecească, venit prin filieră bulgărească.

În capitolul „Nume de boli, paraziți și leacuri”, numeroși termeni se bucură de explicații amănunțite de natură medicală. Rețin câțiva: **ariceală**, **brâncă**, **bubă**, **căpușă**, **răsfug**, **sângerat**, **streche**, **vărsat** etc.

Bogăția informației și calitatea prelucrării unui impresionant volum de date reprezintă o contribuție remarcabilă a profesorului univ. dr. Ion Popescu-Sireteanu la cunoașterea unei structuri a vocabularului limbii române.

TEODOR OANCA

Profesorul
Ion Popescu-
Sireteanu
folosește ca
metodă
constantă de
abordare
urmărirea în
spațiu a
sensurilor
unui cuvânt pe
baza
înregistrării
acestora de
către lingviști
și etnologi în
diferite zone
etno-
lingvistice.
T.O.

Un roman care învăluie cititorul cu... duhul său *

..în ceea ce mă privește, consider că o contribuție esențială la valoarea în sine a romanului, o au dialogurile. Și afirm aceasta deoarece nu o singură dată ele sunt cele care rezolvă probleme importante, cele care conturează și consolidează, și subiectul aflat în discuție, dar și... caracterizarea, prin intervențiile lor, a participanților la dialog. E o subtilitate de care Nina Ceranu se folosește – a făcut-o și în alte romane ale sale – și care dă forță confruntărilor tocmai prin concretețe, prin materializarea în acest fel a modului de a gândi și de a acționa.

cronici

Fără glumă: pentru unii, repede alergici la afirmații care ies de sub tutela lor conservatorist-plafonată, îmi permit „indolența” să spun că genul romanesc actual are un atu puternic în creația Ninei Ceranu. Sigur că, neavând un tutore de la „centru”, care să-i comenteze cărțile [aceeași problemă a relației București-provincie și, prin extensie, provincia-provincie (sic)...], intrarea ei în literatura de gen, ca valoare și contribuție, se lovește de zidul impenetrabilității balcanodâmbovițene. Marșând pe această idee, personal mă bucur pentru autoare că nu a făcut compromisul oarecum asemănător multora dintre cei (cele) care și-au asigurat un succes... bucureșteano-fulminant, dar apoi sfârșind într-un anonim revoltător, i-aș zice, dacă nu ar fi justificat și nu l-aș simți cum cade, chițând jalnic, într-un derizoriu pe deplin meritat.

Astfel, autoare de duzină, ca să rămân în sfera sexului frumos, au publicat câte un volumaș-două în care nelipsite grații ale literaturii de consum: nonvaloarea, teribilismul, obscenitățile și balastul traducerilor (și astea proaste) din literatura comercială occidentală și-au dat mâna fericite punându-se astfel în circulație o literatură pentru care calificativul *indoelnic* îl găsesc a fi cel mai elegant. Continuarea? În majoritatea normală a cazurilor, frumoasele și apetisantele creații-baloane de săpun, cu autoarele lor cu tot, și-au urmat destinul binecunoscut, adică era vorba (și-adeșea mai e!) de avortoni-progenituri născuți morți, din mame infestate cu virusul lipsei de talent și al neputinței, dar încăpățanate și... îmbrățișate de critici literari, șefi de rubrici, sau chiar șefi de publicații. Mă rog, nu vreau să insinuez sau să intru în anumite detalii. Însă, ceea ce mi se pare a fi lucrul cel mai grav – dar existând într-un normal greu de înțeles – aceste „capodopere” clocotind de prostie, pornografii, trivialități și perversiuni de tot felul, au ajuns – unele – chiar să fie premiate de Uniunea Scriitorilor cu ajutorul unor jurii alcătuite din „personalități” de același calibrul (probabil) cu al autoarelor, în baza unor criterii nedivulgate, dar bănuibile și nu fără vreo legătură cu partea mai... sentimentală a chestiunii. Ca să nu spun altfel...

Ierte-mi-se acest preambul cam răutăcios, dar îl folosesc drept argument al faptului că unei romanciere precum Nina Ceranu nu i se acordă importanța cuvenită în contextul literaturii românești contemporane, în vreme ce o seamă de prozatoare ale căror produse vopsit-literare strică atmosfera literaturii române, și-așa destul de șifonată/viciată în ultima vreme la capitolul valoare literară, artistică și lingvistică; în orice caz, ridicarea lor în slăvi pentru scrieri, și lipsite de talent, dar și, normal – dacă mai e ceva normal în țara asta – efemere, lasă în urmă dăre adânci de iredansabilitate în fața actului de creație. Mă rog...

Noul roman al Ninei Ceranu, *Duhul fluviului*, este o minifrescă a societății românești, cu toate cele aparținând vremurilor de azi, dar și reminiscențe dintr-un trecut mai mult sau mai puțin îndepărtat. În context, mi se pare extrem de interesant modul în care autoarea rezolvă, în stil propriu, trebuie să recunosc, vechea problematică existențială cu cele două componente esențiale ale ei: oamenii sub vremi și... vremile sub oameni. Aceste două laturi sunt alternate, fie datorită împrejurărilor impuse de societate – stare economică, apucături politice sau chiar de junglă, grefate pe trup, minte și timp românești, relații interumane marcate de momente, situații, întâmplări etc., specifice unei societăți aflate în plină agonie și luptă pentru supraviețuire... – fie „puse la cale” de autoare pentru efectul constructiv al epicului. Însă nu suferind de superficialitate...

Roman de atmosferă, *Duhul fluviului* se remarcă înainte de toate prin alertețea stilului,

prin naturalețea dialogurilor și a reacțiilor în fața unei stări de lucruri. Concret, și pentru edificare, iată o mostră apropo de felul în care Nina Ceranu se pricepe să creeze o atmosferă pentru ceea ce urmează să se întâmple: „*Sătenii și orășenii – era și zi de târg – adăstau vreo ocazie către localitatea din care veniseră. Strada principală, cum ninsese noaptea trecută și zăpada se topise, era străbătută de pâraie adânci, săpate de ploi. Un cârd de găște stăvilii avântul cailor-putere. Apoi un ciopor de oi trecu dincolo, către parc, tot prin fața lui. Trase pe dreapta, opri motorul, deschise ușa mașinii, își aprinse o țigară și închise ochii, înspre liniștire. Îi făcea bine amestecul acela ciudat de sat și un pic de oraș. Simțea, mai mult decât oriunde, mișcarea vie a oamenilor. Era aici (...) un pic de aristocrație a țaranului. (...) Orașul mare era un Turn Babel.* (pag.73). Propoziții scurte, percutante și de efect asupra lectorului...

Cam în aceeași ordine de idei, recomand oricărui cititor să urmărească personajul Gheorghe, cel în jurul căruia gravitează, de fapt, întreaga acțiune a romanului. Face ce face autoarea, se întâmplă ce se întâmplă și se simte „stafia” acestui personaj emblematic și, clar, foarte important în economia cărții. Însă, din angrenaj, am fi nedrepti dacă i-am scoate pe Marta, Buzatu, Paca, Slătineanu, Costina, Moașa Galbinu... Toate personaje ale unei lumi cu articulații perfect funcționale, lume în care conversațiile nu sunt de conveniență, ci parcă hotărâtoare pentru soarta întregii lumi, a universului. În aceste condiții, edificiul romanului se înalță asemenea unei construcții care, beneficiind de materie primă corespunzătoare și de-o investiție psihologică de anvergură, se constituie într-o operă al cărui sistem existențial funcționează interdependențial cu bune și, uneori, cu surprinzătoare rezultate. În ordinea asta de idei, Nina Ceranu nu-și complică personajele aruncându-le într-o cazuistică creată artificial, ci le transformă în aliate, în co-participante, nu pentru a acționa în forță, ci pentru a forma împreună „o armată” aptă să înfrunte imixtiunile societății în viața individului. Evident, acest lucru se poate petrece doar printr-un sistem psihosocial de încredere în forța realității, realitate care alimentează acțiunea romanului, la rândul ei, cu noi și noi evenimente, dar și imaginația, subiectivă în prima formă, și obiectivă mai apoi. În acest fel există o permanentă comunicare în relația autor-personaje-cititor prezumtiv, cititor care, în condiții normale, este cel care receptează produsul de artă și, mai devreme sau mai târziu, îi și hotărăște perenitatea sau sfârșitul, în unele cazuri chiar prematur.

E soarta tuturor cărților: să reziste prin ele însele – ceea ce înseamnă valoare – sau să o sfârșească, tot prin ele însele, ceea ce înseamnă, logic, lipsă de valoare. Riscul, cum e de așteptat, aparține în exclusivitate autorului și trebuie să și-l asume exact din clipa în care „pune la cale” o scriere. Analizând chestiunea ca element de bază al romanului *Duhul fluviului*, putem urma o strategie gândită și pusă în practică de autoare cu o forță a exprimării epice pe care i-o dă, de-acum, experiența sa de romancieră. Ar mai fi de observat și evoluția scrierilor ceraniene spre un limbaj nou, adaptat situațiilor, evoluând spre o altfel de intercomunicare între personaje, unde se intersectează sau chiar se suprapun, constructiv, nu-i așa?, idei socio-filozofice cu rădăcini, poate, prin... zona *Poienii lui Iocan*. Sigur că, pe cu totul alte coordonate și cu alte valențe spiritual-conflictuale față de scrierea marinpredasciană, Nina Ceranu aplică teoria heideggeriană conform căreia „*Adevărul se orientează către operă. Adevărul ființează numai ca dispută între deschidere și ascundere în cadrul reciprocității adverse dintre lume și pământ.*” (M. Heidegger, *Originea operei de*

artă, Ed. Univers, Buc., 1982, pag. 77 și urm.). Ajunși aici, constatăm că avem de-a face cu aceeași situație din scrierile anterioare ale autoarei, în care narațiunea ne induce ideea rolului pe care îl are și scriitorul, e adevărat, dar și omul-scriitor, demiurgul cu alte cuvinte, creatorul lumii ce ne implică și pe noi, cititorii. Atât afectiv cât și efectiv, aceasta ca un corolar al forței artistului. Ceea ce, însă, particularizează și acest roman al Ninei Ceranu, este atât fluiditatea demersului epic, dinamismul narațiunii și atmosfera creată, cât și modul în care autoarea rezolvă cu bine cele mai delicate sau/și complicate probleme. Este, de fapt, ceea ce se cheamă un *modus vivendi* care ne poartă gândul spre: „*Într-o lume de aparențe și inconsistențe, cum este lumea scriitorului, lucrul zilnic este o certitudine. Oboseala câtorva ceasuri de scris, este pentru scriitor dovada că lumea are un sens, un înțeles, o logică.*” (Lucian Raicu; *Reflecții asupra spiritului creator*, Ed. Cartea Rom., Buc., 1979, pag. 9). Pentru aceasta, majorității personajelor le-au fost distribuite în ansamblul romanului roluri și rosturi bine determinate, acțiunile lor conformându-se planului general de acțiuni și activități. Asemenea unui prestidigitator priceput, romanciera pune în aplicație, o extrem de interesantă modalitate de abordare a temei *mari*, dar și a derivațiilor și ramificațiilor acesteia, tot eșafodajul gândit de ea și transferat în lumea personajelor-marionete. Rar intervine direct, iar când o face are grijă ca intervenția sa să nu aibă conotații foarte concrete, mai degrabă lăsându-l pe cititor să se... descurce, obligându-l astfel să participe, măcar intuitiv, la rezolvarea „prezumtivă” a unor situații.

Cu mică abatere, să zicem, de la „traseul” discuției noastre: în ceea ce mă privește, consider că o contribuție esențială la valoarea în sine a romanului, o au dialogurile. Și afirm aceasta deoarece nu o singură dată ele sunt cele care rezolvă probleme importante, cele care conturează și consolidează, și subiectul aflat în discuție, dar și... caracterizarea, prin intervențiile lor, a participanților la dialog. E o subtilitate de care Nina Ceranu se folosește – a făcut-o și în alte romane ale sale – și care dă forță confruntărilor tocmai prin concretețe, prin materializarea în acest fel a modului de a gândi și de a acționa. Redau un fragment de dialog de mare actualitate surprinsă de autoare în flagrant: „...*Dar oamenii care v-au ales așteaptă ceva de la dumneavoastră.*” – *Fiți serioasă, cine știe că eu exist? Vreo câțiva inși cu care mă mai iau de piept, dar nu pentru idei, ci mai mult din răzbunări.* (...) „– *Mama spune că n-ați fost și nici nu sunteți deloc un ins comod pentru oraș (...)*” (...) „*Nu vă supărați, dar a cui fată sunteți?*” – *Sunt Simona Greco.*” – *Aha! Mama Dolores, mama răniților...*” (pag. 95); sau: „– *Moașa Galbinu, venii că nu știu încotro s-o iau.*” – *Și dacă mori ajung la ocnă!*” – *Scapă-mă, moașa Galbinu, că n-o să mor, sunt prea tinără (...)*” – *Dacă ne-ar loa Domnu' Prea Sfântu' după anii pe care-i avem...*” (pag. 194).

Cu iubirile, cu dramele, cu păcatele, cu înfruntările și, în general, cu tot ce ține de existența umană, romanul *Duhul fluviului* este, așa cum am mai spus, o minifrescă a unei/unor existențe reprezentative și a zonei (fluviului, nu-i așa?), dar și a societății în care trăim cu toții. Este romanul care, la această oră, cred că o definește cel mai bine pe Nina Ceranu ca romancieră și ca maturitate literar-artistică în construcția acestei apariții editoriale de certă valoare.

DUMITRU HURUBĂ

* Nina Ceranu, *Duhul fluviului*, roman, Ed. Eubee, Timișoara 2006.

Maria Simion

Prea mult

Cuvintele prea adânci
se îngroapă prelung
precum bulbii de floare,
neuzind clopotul din soare
ele mor singure,
precum semințele,
sufocate
de prea mult pământ.

Căutări

În fiecare dimineață
mă găsesc risipită
în fire de iarbă,
nu știu cum să mă adun
fără să calc,
fără să uit
o parte din mine.
(părți zdrobite,
părți uitate).
În această grădină,
în fiecare dimineață,
mai caut câte ceva
ce-ar putea fi eu.

Experiență

Lumina dimineții
e o întrebare continuă
la care fac eforturi
să răspund.
Lumina serii
e un răspuns continuu
pe care fac eforturi
să-l înțeleg.
După atâtea vieți,
am constatat
că mai mult
mi-e teamă să înțeleg
decît să răspund.

Incertitudine

Rostul meu este să trec
această stradă,
ce separă lumea mea
de lumea lor.
Nu știu
care din ele
e cea reală,
dar această pasăre
nu ezită să zboare
peste amândouă.

Săptămîna personală

Duminică plîng
pentru începutul lumii
Luni mă trezesc
pentru rostul ei
Marți înțeleg
că unii trăiesc
Miercuri în cumpănă
respir pentru tine
Joi gîndesc îndoiala
c-aș putea fi.
Vineri m-apucă
dorul de mine
Sîmbătă rîd
pentru sfîrșitul lumii.

Dor necuprins

În cîmpia
necuprinsă de gînd,
o singură poartă.
În poarta
necuprinsă de suflet,
o singură mamă.

Spațiul teleormănean

D-lui Florea Miu

Cîmpia nu poate fi gîndită,
doar veșnic trăită prin dorul de ea.
Fișii de trăiri, fragmente de pămînt.
În spațiile ei pline sau goale,
sufletul rătăcește din viitor în trecut
Marginile gîndurilor tăioase
nu găsesc orizontul

care se amină mereu.

Sar în afara dorului
pentru a simți fără durere,
sar în afara cîmpiei
pentru a o putea gîndi.
Cîmpia nu poate fi gîndită
căci ea stăpânește ca un gînd.

Biblioteca de filozofie Instantanee fotografice

Cu *Drumul cel mai scurt spre tine însuți* (Ed. Timpul, Iași, 2015) Dan Ciachir își continuă seria evocărilor strânse în majoritate în volumul *Cînd moare o epocă*, avînd de această dată ca tematică întîlnirile cu locuri și oameni, deci călătoriile desfășurate deopotrivă în spațiu și în timp. De altfel, titlul cărții este inspirat de un aforism al lui Hermann von Keyserling: "Cel mai scurt drum spre tine însuți este o călătorie în jurul lumii". Nu a călătorit foarte mult Dan Ciachir, cel puțin nu în străinătate, datorită vremurilor dar cele câteva călătorii în țări precum: Italia, Turcia, fosta Yougoslavie, Belgia, Anglia, Malta, și-au pus o amprentă durabilă ilustrînd, chiar dacă n-au cuprins toată lumea, aforismul autorului *Analizei spectrale a Europei*.

Străbătînd lumea, nu precum un turist, ci ca "spectator angajat" ce nu contenește să admire creația lui Dumnezeu și înfăptuirile oamenilor, autorul ne oferă un album de imagini vii datorită impresiei de surprindere instantanee a oamenilor, peisajelor, climei. Oriunde ar merge, la Constantinopol, Veneția, sau la mănăstirile de la noi, Dan Ciachir călătorește de fapt în trecut. Farmecul instantaneelor surprinse este dat de patina vremii, transmisă printr-un limbaj ce dozează subtil termeni vechi și moderni, generînd o cadență a frazei pe care aș califica-o drept calmă. Mai mult, totul dă impresia de oprire în loc. Paradoxal, deși descrie impresii de călătorie, *Drumul cel mai scurt spre tine însuți*, este o carte statică. Dacă în celelalte evocări imaginile erau cinematografice, aici sunt mai degrabă fotografice.

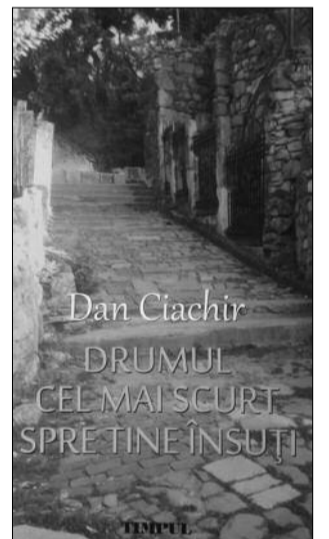
Locurile vizitate în străinătate îi stîrnesc reminiscențe culturale, plăcerea călătoriei constînd în principal în recunoașterea unor lucruri citite sau trăite în țară. Autorul caută și descoperă peste tot corespondențe. Totuși, livrescul este uneori depășit lăsînd loc unor revelații precum cea avută la Veneția: "La întoarcere, de data asta în lumina zilei, privind de pe vapor pajiști, arbori răzleți, răzoarele de flori din curțile strâmte ale unor palate, am simțit asemănarea dintre Canal Grande și Bosfor într-atît de vie încît mi s-a făcut dor de Constantinopol. Descoperirea aceasta nu își avea temeiul în lecturi, nici în numeroasele elemente bizantine ale Veneției, ci țâșnea dintr-o constatare proprie care mă întinerea. Asemenea momente reprezintă expresia călătoriei ca drum spre tine însuți, chiar dacă nu este una în jurul lumii".

Descrierile nu urmează un fir cronologic, ci surprind proustian meandrele memoriei, sporind autenticitatea evocărilor. Tot de autenticitate ține și faptul că, deși subiective, imaginile și amintirile răzlețe despre oamenii întîlniți – stareți, personalități culturale mai mult sau mai puțin celebre – portretizați prin anecdote relevante, pot interesa fără să plictisească pe oricine.¹ Tocmai pentru că s-a întînit pe sine, Dan Ciachir ne poate invita să-l însoțim pe drumul care l-a condus într-acolo.

¹Autenticitatea este ceea ce-l singularizează pe Dan Ciachir în peisajul scriitoricesc actual. Cronicile sale ortodoxe, evocările, eseurile, aforismele, sau interviurile se înscriu într-o tradiție ce are la temelie Ortodoxia cu accentul ei pe trăire, cuprinde pe Nae Ionescu și generația Criterion, ajungînd pînă la Mihai Șora.

**Descrierile
nu urmează
un fir
cronologic,
ci surprind
proustian
meandrele
memoriei,
sporind
autenticitatea
evocărilor.**

Florian Silișteanu

litere

azi m-am gîndit să-i zugrăvesc lui
Dumnezeu, pereții
se întreceau să dea cu var poeții
și se făcea că pe tavan era pictată umbra
mea

mi se păruse doar, în locul meu, trăise
altcineva!

vopsea era, albastră, ceva nemaivăzut, era
atît de colorată
dar cerul nu putusem să-l acopăr niciodată
și mai era acolo parcă și o culoare galbenă
spre roșu

vopseam cu ea doar stelele cînd nu cânta
cocoșu'

lucram în schimburi zi și noapte eram
neobosit
doar eu și celălalt....zugravul meu de înger
în care m-am trezit
așa, pe cînd visam că mama chiar și ea
amesteca tîcînd culorile din moartea mea

Din cana cu păsări

zugravul

azi numai păsări ieri numai umbra unor
vieți

venise frigul vopsea nu se mai lăsa
mușcată de pereți
se pregătea să vină Dumnezeu acasă
și noi zugravii eram în pauză la masă

la început cînd mă gîndeam să îi vopsesc
lui Dumnezeu pereții

eu nu știam că-n ei sunt îngopați poeții
numai atunci cînd l-am auzit pe unul
dintre ei plîngînd

am observat cum curge sânge din cuvînt
de nu știați, poeții plîng doar primăvara
numai atunci cînd cineva le umple călimara
cu zambile cu ghiocel cu păsările mici
și nici să le lipească aripi nu poate nimeni
cu lipici

de vreți să vină un zugrav la
dumneavoastră-acasă
tocmiți întîi cu Dumnezeu căci numai El ne
lasă
apoi, plecați la cîmp
mergeți cu bine
nici-o vopsea din lume..nu vă vine!

azi m-am gîndit să-i zugrăvesc lui
Dumnezeu pereții

se întreceau să dea cu var poeții
și se făcea că pe tavan era pictată umbra
mea

mi se păruse doar, în locul meu, murise
altcineva!

27 iulie 2015, fair oaks

Mariana Șenilă-Vasiliu

Claude Monet, 175 de ani de la naștere

A privi sau a vedea?

„Când începi cu adevărat să vezi, nu poți vorbi despre asta, este ceva ce nu se poate exprima în cuvinte”.

Maestrul sufi **Inayat Khan**

Pentru iubitorul de artă ce vizitează muzeele Parisului este de neconceput să nu facă un pelerinaj la Orangerie unde este găzduită expoziția permanentă a „Nuferilor” lui Claude Monet. Impresionat de frumusețea inedită a picturii, artistul André Masson a numit seria „Nuferilor”, „Capela Sixtină a impresionismului”. În pictură, ciclul reprezintă un fel de răspântie biblică a artei: pictura înainte de Monet și după Monet. Tablourile ce alcătuiesc seria „Nuferilor” formează avangarda, dar și ultima baricadă a picturii adevărate. Avangardă al noii viziuni, al primatului absolut al culorii, impresionismul a deschis cale largă picturii moderne. Din păcate, cu timpul, libertatea cucerită s-a transformat în libertinaj artistic. Promovarea unor idei și teorii, adesea căznite, originalitatea cu orice preț și fel de fel de speculații extra-artistice au înlocuit descoperirile impresioniste până s-a ajuns la actualul haos în artă din care nu doar culoarea, ci însăși nobilele calități ale picturii lipsesc cu desăvârșire.

Exagerând, așa cum îi stă bine unui poet, Baudelaire a folosit într-

desigur, o lungă listă de mari artiști, de nume răsunătoare, care însă nu pot candida la supremația ideii ce apare la o sută de ani. Pablo Picasso, de exemplu, a cărui artă mereu schimbătoare nu a dus nicio idee până la capăt. Abil, versatil, cu o minte mereu născătoare, veșnic gata să uluiască prin viziunile și ideile ce se înlocuiesc unele pe altele, original și năstrușnic, a uluit lumea artei și publicul prin „găselnițele” lui artistice - chestionat de un reporter asupra căutărilor sale artistice, Picasso i-a replicat acestuia: „Eu nu caut, eu găsesc!” Inconstant, în permanentă metamorfoză proteică și greu predictibil, Picasso n-a făcut decât să deruteze deopotrivă cobreslașii lipsiți de personalitate, să aiurească critica și să năucească publicul, într-un cuvânt să creeze derută în arta secolului XX.

Salvador Dali? Dacă senzaționalul ar fi cea dintâi calitate a artei, ar fi putut și el candida pentru supremația ideii de o sută de ani, din păcate însă senzaționalul este treapta cea mai de jos a picturii. El îl momește pe privitor prin fel de fel de scamatorii cu imaginea, trucuri și jonglerii cu formele care distrag atenția de la veritabilele calități ale picturii. De culoare, cu toată vopseaua întinsă lins și meticulos pe pânzele sale, nu poate fi vorba. Spectaculoase, nici vorbă, tablourile sale sunt orice, însă pictură cu majusculă, nu. E drept, vizionarismul său contrafăcut, place unui anumit public care nu prea are habar ce va să însemne pictură în adevăratul sens al cuvântului, ce-i aceea culoare și care adoră, ca și în literatură, misterul de duzină, iar nu scriitura autentică. Pictura lui e kitsch la extrem și, într-un muzeu al kitsch-ului contemporan, ar merita locul de onoare. În fața operelor daliniene, un cunoscător și iubitor de artă va întârzia doar atât cât să ridice nedumerit din umeri: „Oare scamatoria asta să însemne pictură?”

Cu Monet, lucrurile stau altfel, el e pictorul prin excelență, cel care mănâncă culoare pe pâine, cum se zice. Indiferent de genul abordat, pe el nu-l interesează și nu-l încântă altceva decât culoarea, jocul ei înnebunitor sub lumina solară. Îndârjit și exasperat să înțeleagă ce se petrece cu adevărat cu ea, a reluat același motiv de mai multe ori. Exact cum a procedat și Brâncuși în sculptură. Preocupați la rândul lor de culoare și lumină, ceilalți impresionisti au făcut greșea de a schimba în permanență *motivul/felia* de natură, dar nu au reușit să picteze decât aparențele. Ei nu s-au încăpățânat să vadă lucrurile în profunzime, așa cum făcea Monet, ci se opreau la mijloc de bun și rău, undeva, între ceea ce priveau și teoriile impresioniste pe care se chinuiau să le aplice. Monet a fost singurul pictor impresionist care s-a datat muncii repetitive și istovitoare a pictării seriilor, banale în fond, ale plopilor, ale căpițelor de fân, ale catedralelor și, în cele din urmă ale nuferilor. Nevoia de adevăr și pasiunea pentru culoare l-au motivat în această trudă a relărilor aceluiași subiect, oricât

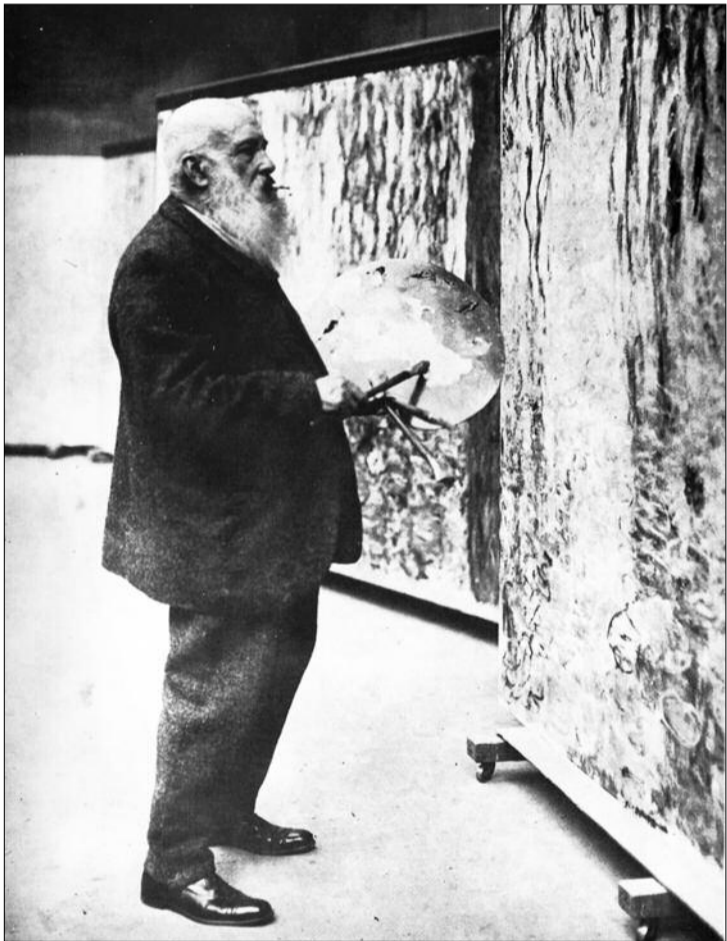
de banal în aparență. Pe un pictor adevărat nu-l fură spectaculozitatea subiectelor, acestuia și cele mai modeste lucruri i se par demne de atenție. Pentru Van Gogh, țărani muncind cartofi sau pălăriile de floarea-soarelui sunt la fel de importante precum „Cina cea de taină” pentru Leonardo, ori somptuoasele buchete de lalele pentru Bruegel de Catifea. Dar pentru o astfel de pictură trebuie să ai *ochi care să vadă*, care să depășească limita aparențelor, să caute adevărul din spatele lor. Deși cu toții avem ochi, puțini știu să vadă, cei mai mulți privesc, or privitul este pasiv, leneș, el nu iscodește în adânc așa cum face *ochiul care vede*. Ce folos de ochi limpezi, dacă mintea-i oarbă, cum glăsuiește un proverb persan. E opac ochiul pictorului care atras de jocul și spuma valurilor nu vede însăși marea; care din cauza copacilor nu vede pădurea și de pădurea care îl acoperă nu vede însăși muntele; care dincolo de lumină, nu vede culoarea și dincolo de amândouă soarele. Monet a văzut înapoia cețurilor care învăluiau cerul zorilor de zi soarele răsărind și din acel moment a devenit un iluminat al picturii. Calea regală a creativității i-a fost din acea clipă larg deschisă. Lăudând un tablou al lui Bonnard, academicianul Jean Paulhan a făcut o observație, pe cât de simplă, pe atât de profundă: „E frumos (tabloul), dar ca să-ți dai seama trebuie să fi trecut prin pictură”. Cu alte cuvinte, chiar dacă nu ești pictor, să ajungi să vezi *ce și cum* anume a văzut și simțit însuși artistul. Abia atunci se revelează adevărul conform căruia a înțelege înseamnă până la un anumit punct a egala.

La urma-urmei, ce înseamnă a vedea în pictură? Asemeni ochiului a cărui structură și fiziologie, cu excepția cazurilor patologice, a rămas neschimbată, nici natura nu s-a modificat de-a lungul perioadei în care omul s-a apucat să facă artă. De la povestea cu Adam și Eva și până în prezent, merele au aceeași formă și același gust. În schimb, felul în care au fost ele reprezentate diferă de la epocă la epocă și de la artist la artist. Nu-i prea greu de băgat în seamă că merele pictate de Cezanne nu-s aceleași cu cele redată de Lucas Cranach cel Bătrân, ori de Chardin, dar nici cu mărul nuclear dalinian. Pentru toate acestea, nu-i vinovat ochiul, ci artistul că a acceptat să redea ceea ce în realitate nu vedea, că s-a folosit de artificii și trucuri care în natură nu există, dar care au făcut sarea și piperul picturii până la impresionism. Conturul, de exemplu, inexistent în realitate, suprafețele și volumele fiind continue - e suficient ca modelul să se miște ușor pentru ca acel nenorocit de contur să se modifice arătând că nu-i decât o părere și că în realitate el nu există! Și câți pictori mediocri nu s-au luptat o viață întregă cu el! Leonardo și-a dat seama de acest lucru, drept care a desființat tirania lui, pictând în tehnica *sfumato* prin care ucigașa linie-sârmă a dispărut din desenul și pictura lui. Până la Monet arta e plină de artificii

plastice și convenții. Fondul de aur din mozaicurile și icoanele bizantine, menit să sugereze lumina celestă, e un artificiu artistic impus și acceptat atât din motive artistice, cât și religioase. În schimb, fondul întunecat utilizat în clar-obscur este un truc introdus de artiștii acestui tip de pictură, inexistent în realitate. Paradoxal, el este acceptat ca firesc de public, altminteri foarte cărcotaș când vine vorba despre pictura modernă. Luat la vale de expresivitatea chipurilor din tablourile lui Caravaggio sau Rembrandt, privitorul nici nu bagă de seamă cât de falsă este introducerea ecranului întunecat, aproape negru, pe care acestea sunt proiectate. Contemporan cu maestrul clar-obscurului, Vermeer van Delft, pictor sensibil, s-a sustras manierei de a reduce pictura la lupta dintre umbră - dominantă, și lumina - puțină și anemică din care culoarea aproape că a dispărut. Prin introducerea luminii și culorii, el a îmblânzit aspectul pictural. Cu galbenuri strălucitoare, accente de roșu intens și albastruri luminoase, clar-obscurul său colorat a scos pictura din mohoreala monotonă ce o amenința. În drumul său în căutarea adevărului, realismul a fost perioada cea mai sordidă în pictură și de n-ar fi câteva pânze pictate de Courbet, pe care temperamentul său vulcanic, implicit talentul le salvează de banalitate, mai că n-ar merita să fie pomenit. În ce privește realismul socialist, acesta a fost o adevărată catastrofă pentru artă. Realitatea concretă este banală și singura care o poate salva din această stare, ridicând-o deasupra condiției anoste, este arta. A pune semnul egalității între realul banal și artă e semn de necunoaștere și mărginire.

Monet s-a distanțat și a intrat în divorț cu toate cusururile reproșabile artei de până la el. Vitală în această ruptură a fost capacitatea ochiului său de a discerne adevărul, *de a vedea*. Orizontalitatea tablourilor din seria „Nuferii” înșală, el a văzut lucrurile pe verticală, în adâncime, în profunzimea lor. Vidul din pictura de până la el, l-a înlocuit cu atmosfera. Prin pânzele sale aerul circula în voie, iar lumina și culoarea îl confirmă în mod firesc, distrugând conturul formelor - simpla *juxtapunere*/alăturare a petelor de culoare îi este suficientă. Culoarea sa e muzicală, o infinitate de griuri cromatice ultrasensibile își murmură partitura în această simfonie vizuală perfectă. Subiectul a fost suspendat din pictura lui și înlocuit cu *motivul* care, indiferent cât de modest, îi este suficient pentru vocalizele cromatice. Doar mediocrii și cei obtuzi au mai recurs la subiect după Monet. Suprarealității, de exemplu, care sunt cel mai puțin pictori și mai mult povestitori în imagini vag colorate a unor subiecte de coșmar. În vrac, ei au uitat că pictura, înainte de orice, înseamnă culoare, că dacă ea poate avea valențe muzicale, n-are nici în clin și nici în mână cu literaturizarea promovată de ei. Monet transpune în tablourile sale *senzația*, aceea indefinibilă stare a ochiului și

A pune semnul egalității între realul banal și artă e semn de necunoaștere și mărginire.

unul din eseurile sale privind arta neobișnuită formulă a *ideii la o mie de ani*. „La fiecare o mie de ani apare câte o idee plină de miez”, scria autorul „Florilor răului”. Conform practicii financiare uzuale în caz de inflație, dacă se taie formulele baudelairiene un zero, s-ar ajunge la *ideea de o sută de ani*, ceea ce ar fi mai aproape de adevăr. În această situație, în ultimele două secole, XIX și XX, numai două personalități artistice ar îndeplini criteriul: Monet, în pictură, și Brâncuși în sculptură. Există,

sufletului care vibrează la vederea frumuseții din jur. Cețurile londoneze, arcul unui picior de stâncă înfipt în mare, o priveliște hibernală din Norvegia, un câmp cu maci, șirul de plopi din marginea unui drum de țară, banalele căpițe de fân, lacul încărcat cu nuferi, ba chiar și fumul locomotivelor din gara Saint-Lazare i-au stimulat imaginația plastică. Aceste imagini pe lângă care oamenii trec indiferenți au fost bune pretexte ale inventivității creatoare picturale pentru Monet. Acolo unde alții nu vedeau nimic, artistul vedea miracolul culorii născându-se risipindu-se în mii de irizații și griuri de o subtilitate fără pereche. Memoria sa vizuală era atât de prodigioasă încât a putut să continue să picteze chiar întorcând spatelul motivului. Este cazul seriei „Nuferilor” de la Orangerie ale cărei tablouri au fost pictate aproape exclusiv în atelier. Prin acest gen Monet a redat picturii independența față de tiranica realitate concretă. El nu mai picta realitatea, el picta pictură.

Din fericire pentru Monet și pictura franceză, când a concurat la intrare în Ecole des Beaux-Arts a fost respins. Adevărata ucenicie artistică și-a făcut-o pe lângă Boudin, un minunat pictor, autor al unor pasteluri aproape abstracte fără alt subiect decât jocul norilor pe cer și al apei deasupra cărora ei plutesc. Întâlnirea cu Boudin a fost crucială pentru autorul „Nuferilor”. *“Am înțeles, mi-am dat seama ce poate fi pictura prin exemplul acestui îndrăgostit de artă și independentă; calea destinului meu de pictor era deschisă”,* a declarat într-un interviu Monet mai târziu, referindu-se la cele învățate de la Boudin. Al doilea artist care l-a influențat a fost olandezul Jongkind. Impactul asupra picturii sale a fost covârșitor; *“Lui îi datorez educația definitivă a ochiului meu”*. Educația ochiului și nu a abilităților mâinii pe care cei mai mulți o prețuiesc. Despre câte un pictor călduț, dar care lua ochii, se spunea altă dată că *“are mână”*. Slavă Domnului, în haosul artistic actual, când nu se prea mai știe ce e pictura și care sunt calitățile ei, expresia a dispărut. Ce-ar putea face *“mâna”,* sau *“laba”,* expresie cu care academicianul Răzvan Theodorescu persifla îndemânarea lipsită de creier a unui *“artist”* contemporan, fără controlul ochiului?; dar acela în lipsa inteligenței plastice? Ca și Sfânta Treime, capacitatea creatoare e formată din trei elemente: inteligența plastică, ochiul care vede și mâna care execută ceea ce-i impun celelalte două. Monet le-a avut pe toate trei, însă prin acuitate ochiul a dominat în mod special: *el a știut să vadă!*

Acrit din cauza propriei neputințe, teoreticianul André Lothe l-a făcut pe Monet *“geniu fără creier”*. El vedea în pictura lui *“un exemplu de faliment plastic care culminează cu “Nuferii” de la Orangerie”,* adică tocmai cu capodopera artistului. Ce-i reproșa celebrul teoretician picturii? Că nu face o artă mai intelectuală, controlată și censurată de rațiune, un fel de adaptare modernizată a cunoscutei formule davinciene conform căreia pictura ar fi *una cosa mentale,* așa cum o practica însuși A. Lothe.

Chestiunea e absurdă, ar fi ca și cum i-ai cere privighetorii să cânte după partitură. Conștient de calitățile senzitive ale picturii sale, iritat de astfel de pretenții ridicole, într-o zi Monet a replicat: *“Toți discută (despre arta mea - n.n.) ca și cum ar fi necesar să o înțeleagă, și pretind să o înțeleagă, când pur și simplu ar trebui să o iubească”*. Boala gravă a artei moderne este mania de a teoretiza nimicul, iar cauza ei stă în numărul mare de nechemăși și lipsiți de vână artistică gata oricând să-și acopere neputința cu trănăneala despre teorii. Chiar și cei dotați cu oarecare talent, neîncrezători în propriile puteri simt nevoia să se acuiască pe lângă vreo grupare care macină vorbe în loc să pună mâna pe pensule și să picteze după cum simt. Educația artistică este fără îndoială absolut necesară precum gramatica pentru scriitor, dar, după ce a învățat să scrie, mai caligrafiază el oare literele?; își mai sparge capul poetul cu regulile gramaticale când compune un poem? De unde și până unde furia asta maniacală de a despica tot timpul firul în patru tocmai în pictură ori sculptură care sunt arte mure prin excelență?

Neînțelegerea arătată de A. Lothe față de pictura lui Monet se trage din modul diferit în care cei doi înțelegeau pictura, primul - rațional, cel de-al doilea - instinctiv. Din această confruntare, câștigător este Monet. Falimentul plastic nu-i al său, ci al lui Lothe, a cărui pictură demonstrativă, corectă și seacă nu mișcă sufletul privitorului. La el totul poate fi explicat și înțeles, totul este rațional și conform propriilor teorii, însă dincolo de asta nu transmite niciun sentiment, nicio trăire, nicio senzație. La antipod, pictura lui Monet este numai freamăt și originalitate, iar perceperea se face la nivel senzorial. Ea încântă, însă nu poate fi tradusă și prin cuvinte. Conștient de imposibilitatea de a exprima prin propoziții logice ce anume simte la vederea tablourilor lui Monet, Louis Gillet s-a mulțumit cu o înșirare laconică, dezlănătă a calităților sale: *“Etonnante peinture sans dessin et sans bord... Cantique sans paroles... ou l'art... sans le secours des formes... Sans vignette... sans fable... sans alegories... sans corps et sans visage... par la seule vertu des tons. ...n'est plus qu'effusion... lyrisme. Ou le coeur se raconte... se livre... chante ses émotions”*. Pictura lui Monet îl confisacă pe iubitorul de artă sensibil, care însă de este întrebare asupra motivului încântării sale, este incapabil să explice. Vorba Sf. Augustin, *“Dacă nu sunt întrebare, știu, iar de sunt întrebare, nu mai știu”*.

În secolul IX, când poezii și scriitorii arabi erau preocupați de perfecțiune, de raportul optim dintre tehnica literară, *adab,* și talent, *qariha,* câțiva înțelepți s-au adresat unui urmaș al Profetului, mare orator și autorul unui *“Tratat de retorică și lămurire”,* întrebându-l: *“Când e mai rău, să fie adab (cultură sau tehnica literară), decât să nu fie?”* La care acela a răspuns: *“Când e prea mult adab, dar lipsește talentul”*. Cu A. Lothe și Monet lucrurile stau întocmai: Lothe e plin de *adab,* de știință, teoria și tehnica artei, pe când la Monet talentul înăscut, *qariha,* dă pe dinafară. Nu că Lothe ar fi lipsit de talent, însă din cauza poziției de pedagog și teoretician al artei, și-a

inhibat tocmai calitatea care face dintr-un ins oarecare un mare artist. Nici Monet nu era lipsit de cunoștințe teoretice, dar le-a dat la o parte, cultivându-și bunul său cel mai de preț, talentul, care l-a făcut să picteze firesc și adevărat. Dar să nu ne lăsăm păcăliți nici de aparența spontaneității picturii lui, în artă lucrurile cele mai greu de obținut sunt simplitatea, firescul și spontaneitatea. *“Nuferii”,* așa cum pot fi ei văzuți la Orangerie au trecut prin nenumărate decantări, variante și reluări până să aibă prospețimea ce-l încântă azi pe privitor.

Înaintarea în vârstă nu-i sinonimă cu maturizarea artistică. Chiar dacă unii pictori au atins vârste memorabile, mulți dintre ei s-au oprit din evoluție în stadii inferioare continuând să *“bibilească clitorisul nimicului”,* cum sarcastic s-a exprimat Cioran. Cu toată albirea părului, ei continuă să sugă la față teoretică a lui Itten fără să înțeleagă esențialul: că *“Arta culorii”* a acestuia nu-i rețetar despre cum se pictează, ci doar o prezentare a posibilităților aventuri ale culorii. Înțepeniți în stadiul uceniciei și al teoriilor, ei se comportă tot atât de stupid precum acei nerozi dintr-o pildă budistă care, trecând o apă cu ajutorul unei bărci, continuă să târâie barca după ei și pe uscat. Adevărata maturizare are loc atunci când, uitând cele învățate cândva, ignorând cu desăvârșire teorii și modele artistice, pictorul este preocupat să se exprime doar pe sine și numai în maniera proprie. Uneori iluminarea are loc spontan, precum la Monet, dar alteori ea se obține prin exercițiul îndelungat al ochiului, așa cum au fost cazurile lui Tizian ori Poussin. Chiar și atinși de cataractă, cu toată vârsta înaintată, tustrei au făcut pictură de cea mai înaltă calitate, liberă, simplă și spumoasă, peste măsură de sensibilă. Unii văd motivul acestei evoluții chiar în patologia care le-a afectat vederea, însă personal nu pot da credit unei astfel de ipoteze, altminteri toți cei suferinzi de cataractă sau glaucom ar fi ajuns mari pictori. Amenințat cu orbirea totală dacă nu încetează să picteze, Monet nu a ascultat sfatul medicului, continuându-și munca la *“Nuferi”*. Exista în el ceva mai puternic decât suferința pe care o îndura din cauza afectării ochilor, mai tare decât teribila amenințare cu orbirea, voința de a se exprima în *prin* culoare până la sfârșit. Printre durerile sfâșietoare și crizele de vremelnică orbire a continuat să-și interpreteze propria simfonie cromatică. Răul, în loc să-l îngenuncheze, l-a îndârjit. Acolo unde ochii nu-l mai slujeau ca înainte, i-a sărit în ajutor ochiul interior. Asemănarea cu Beethoven, care surd fiind a continuat să compună, încununându-și creația muzicală cu Simfonia a IX-a, cu plina de optimism și vitalitate *“Oda a bucuriei”,* este izbitoare. Pentru eforturile lor supraomenești există o singură explicație: pasiunea nemărginită pentru muzică și pictură.

Cu cât arta lui Monet se rafina, cu atât ea devenea mai subtil-abstractă. Lirismul său pictural se reducea din ce în ce mai mult la semne și pete de culoare. În disprețul realului concret ele devin din ce în ce mai independente de forme, mai expresive în sine, creând în cele din urmă o lume paralelă,

cea pur artistică. Vizitând expoziția permanentă cu *“Nuferii”* de la Orangerie, mi-a fost dat să văd inși care cercetau pictura de la distanță și printre gene. Crezusem că modul ăsta nefericit și absurd de a evalua calitățile unui tablou a apus, dar vai!, el supraviețuiește încă. Gest mai prostesc, mai ales când e vorba de arta lui Monet, nici că se poate. Recuperând prin această metodă grosolană imaginea formelor, inșii în cauză pierd din vedere tocmai ceea ce face suprema virtute a artei lui: îmbătătorul joc al infinitelor griuri de culoare ce dau muzicalitate picturii sale, armonia pe care o creează, subtilitatea acordurilor și contrastelor cromatice, tot calități rare și greu de obținut în lipsa instinctului înăscut. Kilogramele de vopsea folosite n-au nimic a face cu calitatea artistică, ele devin culoare abia filtrate de un ochi sensibil și iscoditor. În schimb, niște acorduri de culoare simțite și bine puse, incită văzul și răscolesc sufletul.

Pictura lui Monet a fost fereastra larg deschisă prin care lumina și culoarea, aerul proaspăt și spiritul novator au pătruns în arta modernă. *“Nuferii”* sunt culmea creației sale, ei continuând să-i

atrage magnetic pe acei care sunt îndrăgostiți asemeni lui, de lumină și culoare. Impactul artei sale asupra vizitatorului este năucitor și tonic. La prima mea ședere în Franța, chiar la început, mi-am dorit să văd Luvrul. Îmi venea să-i sărut treptele, însă după o vreme am obosit, iar interesul pentru cele expuse acolo s-a mai diminuat. Într-o zi, după o vizită prelungită la Luvru am simțit că sunt terminată și nu mai pot să văd nimic. M-am oprit în Tuilleries pe o bancă să-mi odihnesc picioarele umflate și dureroase de atâta trudă - nimic nu-i mai obositor fizic decât mutatul în pas lent de la un tablou la altul, de la o sculptură la alta. Cu toată extenuarea, conștient de scurtul răgaz de timp ce îmi rămăsese până la înapoierea în țară, am făcut un ultim efort și am intrat la Orangerie, unde era expusă pictura modernă. La vederea valurilor de culoare ce se revărsau din tablouri, multe impresioniste, simțeam cum se scurge treptat din mine oboseala. Iar când am ajuns în fața *“Nuferilor”* lui Monet am uitat complet de mine și de condiția mea fizică. Simțeam că plutesc! Mută și năucită la vederea picturii, nu mai aveam reacții. Siguri ochii lacomi absorbeau ca un burete orgia de frumusețe cromatică de dinaintea lor. *“Geniu fără creier?”* Ba nu, geniu suprem al culorii în dumnezeiasca ei splendoare.

Educația artistică este fără îndoială absolut necesară precum gramatica pentru scriitor, dar, după ce a învățat să scrie, mai caligrafiază el oare literele?...

Pictorul, soția și familia negustorului de artă Durand-Ruel în grădina de la Giverny.

Pictura lui Monet a fost fereastra larg deschisă prin care lumina și culoarea, aerul proaspăt și spiritul novator au pătruns în arta modernă.

arte

Tabăra Națională de Creație Plastică „Ion Gheorghe Vrăneanțu”

Clubul literar-artistic „Mona Vâlceanu”

Festivalul Internațional de Folclor „Carpați”

Bruno K. Öijer Cerșetori

albi sau negri
apartinem aceluiași popor de nomazi
stăm cu mâinile întinse
cerșim sensul vieții la fiecare colț de stradă
și încă o noapte
aud în aer susurând aceleași vechi întrebări
când a început timpul

cât de înalt e zidul de la capătul universului
și ce e în spatele lui
are mărul suflet
cât putem lua cu noi când plecăm
e mult până la Valhalla
singurătatea poate fi împachetată și cântărită
cine a fost Jack Spintecătorul
și când a început totul să nu mai meargă
cum e posibil ceva, în general
și cine a spus că noi suntem cei deznădăcinați
când primele flori de primăvară sunt aduse înăuntru
și puse în apă
noaptea când nimeni nu le vede și nu le aude
vorbesc în șoaptă
își promit să nu se usuce niciodată
urzesc planuri imposibile de viitor
și se uită neliniștite în jurul lor
ațintindu-și privirea drept în întuneric

(din vol. „Și noaptea a șoptit Annabel Lee”)

**Traducere din limba suedeză de
DANIELA IONESCU**

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Simpozion o lectură publică, susținută de membrii redacțiilor revistelor „Cafeneaua Literară” și „Carpatica”, publicații care apar sub egida instituției. La eveniment au participat scriitorul Ion Dincă, traducătoarea Liana Alecu, poeții Nicolae Ionescu, Denisa Popescu, Adrian Mitroi, Daniela Voiculescu, Liliana Jugănar, Adelina Sorescu, Constantin Vărășcanu, scriitoarea Marilena Lică-Mașala, profesorul Vasile Ghițescu. Preț de mai bine de un ceas, distinșii invitați au citit câte ceva din creațiile proprii, mai vechi sau mai noi.

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești a organizat în perioada 1 – 8 august, Tabăra Națională de Creație Plastică „Ion Gheorghe Vrăneanțu”. La evenimentul aflat la prima ediție și coordonat de maestrul Augustin Lucici au participat 9 artiști plastici de notorietate națională: Sterică Bădălan din Galați, Daniela Deaconu din Râmnicu Vâlcea, Mara Diaconu din Pitești, Mihaela Ganță din Baia Mare, Marilena Ghiorghită din Ploiești, Augustin Lucici din Pitești, Yasmina Moscovici din Curtea de Argeș, Marcel Lupșe din Bistrița, Valter Paraschivescu din Ploiești. După ce s-au documentat la fața locului, distinșii invitați au realizat o serie de lucrări de grafică și pictură, în care au redat în maniera proprie, aspecte din Pitești. Tabăra Națională de Creație Plastică „Ion Gheorghe Vrăneanțu” s-a încheiat cu o expoziție în Complexul „Casa Cărții”, unde au fost prezentate noile creații, care au rămas în patrimoniul Centrului Cultural Pitești. La vernisaj au fost prezente personalități ale culturii argeșene și oficialități locale: viceprimarul Municipiului Pitești, Laurențiu Zidaru, directorul Muzeului Județean Argeș, Cornel Popescu, directorul Televiziunii Antena 1 Pitești, Cristina Munteanu, consilierul județean Marius Postelnicescu, directorul Filarmonicii din Pitești, Jean Dumitrașcu, șefa Centrului de Informații pentru Cetățeni din cadrul Primăriei Pitești, Anca Stancu, designerul Stela Lucici, poetele Denisa Popescu, Daniela Voiculescu, scriitoarele Marilena Lică-Mașala, Magda Grigore, artiștii plastici Constantin Samoilă, Ion Sandu, coordonatorul Grupului Vocal „Armonia” Nicolae Perniu, artistul Robert Chelmuș, promotorii culturali Adina Perianu, Constantin Vărășcanu, Nușa Cantemir, Mihai Eftimie. Manifestarea s-a bucurat de atenția presei, care a apreciat noul demers cultural al municipalității piteștene.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de istorie „Armand Călinescu” și redacția revistei-document „Restituiri” au organizat simpozionul cu tema „Echilibru și putere la 200 de ani de la Sfânta Alianță”. Manifestarea, care s-a înscris în seria dezbaterilor publice sub genericul „Istorie Restituită și Asumată” a fost susținută de istoricii Marin Toma, Marius Chiva, Aurelian Roman, col.(r) Ion Stan. „Sfânta Alianță creată în anul 1815 și constituită din Imperiul Rus, Imperiul Austriac și Prusia, precum și Congresul de la Viena au trasat noua ordine teritorială a statelor europene, având un caracter mistic și religios, îndreptat împotriva democrației, spre apărarea conservatorismului”, au subliniat vorbitorii.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, din Complexul Expozițional „Casa Cărții”, colocviul cu tema „Podul de flori - Ungheii 2015”. Evenimentul, inițiat și coordonat de scriitoarea Marilena Lică-Mașala a cuprins prelegeri susținute de argeșeni, care militează pentru unirea Basarabiei cu patria-mamă. Cu acest prilej, Mihai Eftimie din Câmpulung Muscel, Stan Drăgulescu din Pitești, Marin Toma din Mioveni și amfitrioana manifestării, Marilena Lică-Mașala din Pitești,

dar stabilită în Franța au exprimat impresii, gânduri, trăiri și sentimente, referitoare la situația fraților de peste Prut. Alți invitați speciali, membrii Grupului Vocal „Armonia”, au susținut sub îndrumarea col.(r) Nicolae Perniu un recital de cântece și poezie cu tematică specifică.

■ Centrul Cultural Pitești a demarat proiectul sub genericul Clubul literar-artistic „Mona Vâlceanu”. Noul demers cultural, inițiat și coordonat de scriitoarea Mona Vâlceanu cuprinde lectură publică din creația autorilor argeșeni, susținută de invitați speciali, precum și momente artistice. Prima ediție a Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu” a reunit un public select, care s-a delectat cu poezii și fragmente de proză, semnate de scriitoarea Vavila Popovici, originară din Argeș și stabilită în Statele Unite ale Americii. Manifestarea dedicată Vavilei Popovici a fost susținută de scriitoarele Mona Vâlceanu, Marilena Lică-Mașala, Steluța Istrătescu, profesorii Constantin Vărășcanu, Vasile Ghițescu și președintele de onoare al Fundației culturale Liviu Rebreanu, venerabilul scriitor Mihail Ghițescu.

■ Manifestare culturală de anvergură în centrul urbei, prilejuită de Festivalul Internațional de Folclor „Carpați”, ajuns la a 32-a ediție și desfășurat în perioada 1-8 august. Evenimentul, organizat de Consiliul Județean Argeș, Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești și alte primării argeșene a cuprins o serie de spectacole susținute în mai multe localități, de ansambluri folclorice din Letonia, Turcia, Georgia, Coreea de Sud, Guam, Argentina, China, Franța, Serbia și Ansamblul Folcloric „Dorul”, din cadrul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș. Deschiderea oficială a avut loc la Teatrul „Alexandru Davila”, urmată de o reprezentație în Piața Primăriei Municipiului Pitești. Edili piteșteni s-au întâlnit cu delegațiile ansamblurilor folclorice participante, au făcut schimb de daruri simbolice și au vorbit despre noi relații de colaborare cu localități din țările de origine. Artiștii s-au îndreptat în pași de dans până în Piața „Vasile Milea”, unde au oferit publicului iubitor de folclor autohton și internațional, un spectacol de neuitat. Festivalul Internațional de Folclor „Carpați” a deschis Sărbătorile Argeșului și Muscelului, aflate la a 9-a ediție.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat simpozionul cu tema „SUA și Cuba – Un nou început”, din seria dezbaterilor publice, sub genericul „Lumea Azi”. Manifestarea a fost susținută de istoricii Marius Chiva, Nicolae Ionescu, medicul-poet Adrian Mitroi, col.(r) Ion Stan. Participanții la dezbateri au abordat în maniera proprie istoria și evoluția Cubei, particularitățile geo-politice și perspectivele îndepărtatului stat insular.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Simpozion, colocviul cu tema „O cafea, un măr și un pahar cu vin”, în cadrul proiectului cultural-social, sub genericul „Armonie și stil de viață cu Adina Perianu”. Manifestarea, susținută de specialistul în horticultură Adina Perianu a reunit un public select și avizat, care preț de mai bine de un ceas, s-a delectat cu informații inedite despre beneficiile cafelei, consumului de mere dar și al vinului, băut cu măsură. Evenimentul a fost un bun prilej de socializare și un mod plăcut de petrecere a timpului liber.

CARMEN ELENA SALUB

Iustin Butnariuc

Felii de anotimp

Se tapetează o tavă cu folii de speranță,
se iau apoi patru arome diferite,
se toarnă toate într-un bol, cu eleganță,
și se îmbibă în chipuri felurite.
Se-ntinde aluatul până-n infinit,
apoi, se toarnă o cupă de cleștar,
plină de miresme în fel și chip,
dar numai una are gust amar...
Să nu uitați să puneți praf de stele,
altfel, compoziția iese fără gust...
S-adăugați și ploi cu soare
și zile cu bretele
și să turnați o cană și cu must.
Se ia prețioasa tavă și se îmbie spre cuptor,
se ia în mână o carte de năstrușnice rețete,
pentru cât Soarele va învăța la rotisor,
turnați-mi într-o cană apă... Îmi e sete!
Un an întreg trece într-o oră de lectură,
tu, să scoți tava-ncet... să nu te arzi!

Iar dacă rețeta a întâmpinat dificultăți,
și s-a întâmpnat s-aveți patru bucăți
crescute între timp,
Improvisați felii de anotimp!

Întrebări

Un curcubeu izvorât din calda ta privire
Îți alunga zâmbetul de pe față,
Mai știi cum te-ai trezit în acea dimineață?
Mai știi că ai pășit prin praf de ceață?

Era o zi frumoasă dintr-un mai,
Mai știi, ți-a mai rămas în minte?
Mai știi cum pe câmpie alergai?

Dar, spune-mi, de miezul verii, tu mai știi?
Căci eu îmi amintesc cu dor,
Cum te scaldai în roua dimineții,
Cum poposeai pe-o bancă lângă lac.

Acum e octombrie... trebuie să știi,
Sigur îți amintești când ai plecat,
Căci ai fugit tăcută, în miezul nopții,
Și am crezut că toamna te-a furat.

E iarnă, sigur nu mai știi de mine,
Din neaua plutitoare se nasc spre cer coline,
Parc-a trecut o-ntreagă viață... într-un an
Eu tot visez c-alerg prin roua zorilor,
Așa cum alergai tu pe câmpii,
Și cad în plasa norilor...
Mai știi, iubito? Ar trebui...

Să știi!

Octombrie, Noiembrie, Decembrie

Știu că în fiecare zi pornești către câmpie,
Și rupi din fiecare floare petale câte-o mie,
Sleite de puteri, cu frunze care mor,
Și vezi cum parcă toate, tănuite,
Aștern peste comoară un covor.
Te uiți în zare și te inundă visul,
Vibrezi în timp ce te întorci spre casă,
Luna tăcută, trimițându-și visul,
Luceafărul de seară văzduhul îl apasă.
O cucuvea ticsită-n lenevie,
Strigând departe, ca dintr-o colivie:

“Vreo două luni
de când n-ai mai trecut prin vie...
A suta oară, a suta dintr-o mie,
O, tu, Octombrie!”

Continui să te-ntorci către ogor,
Și, spre mirarea ta,
Un greiere încă mai cântă în decor,
Pe flori o spumă dintr-un soi de gheață...
E brumă. Mai multă ca oricând,
Un vuiet rece ce suieră flămând,
Înghite imediat discul solar.
Plouă mărunț cu boabe dese,
Iar picurii sunt raze pale ce se-abat
Peste coșuri pline de averile culese,
Se stinge visul mult prea luminat,
Iară din codru cucuveaua iese:

“Măritul Soare ucis e de soție,
A suta oară, a suta dintr-o mie,
O, tu, Noiembrie!”

Revii, te-ndrepti spre-acest pământ,
Iar suflul tău e prefăcut în flori de gheață,
Totul e alb! Totul e sfânt!
Eșarfa cerului făcută e din ceață.
Norii se sting,
Se învelesc unul într-altul,
E frig, lumina nici nu-i caldă. Ba e rece!
Pământul e moale de troiene
Care așteaptă – gata de plecare,
Le suflă vântul, le trimite-n depărtare,
Dar se opresc din loc în loc să poposească,
Înfrigurată, din nou aceeași cucuvea apare,
O cucuvea ce pare... să vorbească:

“Fluturii albi se vor vărsa puzderie,
A suta oară, a suta dintr-o mie...
O, voi... Venit-ați după mine...
Octombrie, Noiembrie, Decembrie?”

Incertitudini

La capătul acestui drum e o cărare,
Mergând pe ea, nu știi spre ce te-ndrepti,
Poate că fugi sau poate... ai răbdare,
Poate că plângi sau poate că aștepti...

La capătul cărării este o alee,
Pășind pe ea, continui să privești,
Poate aștepti un început de odisee,
Un început al unei noi povești.

La capătul aleii este o strămoare,
Trecând prin colb, continui să te-ntrebi,
Poate că vrei să uiți de tot ce doare,
Sau poate vrei să fii mai bun, îndeosebi.

La capătul strămtorii e un alt drum,
Ești obosit, și mergi, și caști,
Poate că viața ți se face scrum,
Poate că din cenușă tu renaști.

La capătul acestui drum e o cărare,
Mergând pe ea, acum vei ști
unde te-ndrepti,
Probabil plângi, dar sigur ai răbdare,
Probabil fugi, dar sigur mă aștepti...

**Dar,
spune-mi, de
miezul verii,
tu mai știi?**

**Căci eu îmi
amintesc cu
dor,**

**Cum te
scaldai în
roua
dimineții,**

**Cum poposeai
pe-o bancă
lângă lac.**

Jack și frații săi...

(urmărire din p. 32)

Una dintre ele se referea la acea flăcăi veșnică.
Idea i-a venit de la fiica sa, Caroline, care
recunoștea, încă de mică, luminile care
străluceau la fosta casă a generalului federalist
Lee, cea care domină înălțimile Arlington-ului.
Jackie ar fi vrut pentru soțul său o flăcăi mai
mică, mai discretă dar, neaparat, veșnică. A
doua dorință a fost ca pe imensa rachetă Saturn
V (care plasează, pe orbită, pe toți exploratorii
spațiului cosmic) să aibă gravate, într-un colț,
iniațialele omului care a înaripat visele
americanilor pentru a trimite primul om pe
Lună. Jackie crede că, pe soțul său, Istoria l-a
făcut om. “Istoria l-a transformat pe acest băiat
singuratic și bolnav. Mama sa nu l-a iubit
niciodată. Istoria l-a format pe Jack, acel băiat
care citea, mereu, cărți de istorie” i-a declarat
Jackie Kennedy lui Theodore H. White, în ziua
de 29 noiembrie 1963. Jacqueline a mai trăit,
după moartea președintelui, încă 30 de ani. În
acea tristă zi de 25 noiembrie, John jr. a

împlinit trei ani. Două zile mai târziu, Caroline
a împlinit șase ani. Mama lor a hotărât să-i
sărbătorească, pe amândoi, în ziua de 5
decembrie. A fost o sărbătoare și veselă și tristă.
5 Decembrie 1964, ziua în care noi îl așteptăm
pe Moș Nicolae, a fost ultima zi pe care familia
Kennedy a petrecut-o la Casa Albă.

Cadouri bizare și suți, repezi la mână. Din Arlington, Virginia

Cimitirul Național Arlington este imens.
Turul cimitirului îl poți face cu autobuze
turistice deschise, prevăzute cu ghid, contra
sumei de 12 dolari. La gift shop-ul de la Visitor
Center erau tot felul de produse care să-ți aducă
aminte, în timp, de acel loc. Pungile de plastic,
cu imaginea cimitirului, ni s-au părut cam
morbide drept pentru care le-am evitat. La fel și
port cheile și badge-urile cu aceleași însemne.
Cu toate astea, mesajul acestui bizar magazin de

suveniruri, plasat la intrarea în cimitir, e unul
relativ optimist. În sensul că nu trebuie să-ți
aduci mereu aminte de faptul că, odată și odată,
vei da și tu ortu’ popii ci că, mai
degrabă, “trebuie să trăiești cu vitalitatea și
spiritul care a făcut din Jack Kennedy o figură
magică”. Așa scria, negru pe alb, pe coperta
volumului “Jack Kennedy, eroul evaziv” de
Chris Mattheus pe care am cumpărat-o, la
ofertă, cu 5,98 \$ în loc de 16,98 dolari, cât era
prețul ei inițial. Good deal! Alții, mai iuți de
mână, profitau de înghesuială și subtilizau
lucrurile mai mărunte. Nu le-am urmat
exemplul. Cimitirul e, totuși, un loc unde
trebuie să dai de pomană și nu să iei (moca)
ceea ce nu ți se cuvine. În rest, când o fi și-o fi,
să fie ca-n Ardeal: “N-o știi nime că m-am dus/
Nume’ m-or vedea că nu-s/ Sus e cerul, largă-i
lumea/ Bine c-a-nfrunzit pădurea!” Dacă ar fi
cunoscut lirica populară transilvăneană, Jackie
Kennedy ar fi putut formula, probabil, și o a
treia dorință privitoare la cer, lume & pădure:
“Always high, always wide and always green!”

Nota redacției:

O revistă are, în mod
logic, un program estetic
propriu. În schimb tendința
scriitorilor actuali – incitați
de tehnica ultramodernă –
este să trimită același text
la cât mai multe publicații.
Ceea ce nivelează peisajul
revuistic până la
omogenizarea totală. De
aceea, îi anunțăm pe
colaboratorii noștri că
Argeș nu publică decât
texte originale, care nu au
apărut inițial în volume,
reviste etc., iar textele nu le
primește decât în format
electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat cu lucrări de Claude Monet.

Revista ARGES poate fi procurată
și prin comandă directă la sediul,
cu plata ramburs, cheltuielile de expediție
fiind suportate de către expeditor.
IMPORTANT! Vă puteți abona pentru
anul 2013, costul abonamentului fiind de 42
lei/an. Plata se face prin mandat postal pe
numele CRISTINA LINTESCU, Centrul
Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1,
cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax:
210068.
e-mail: revista_arges@yahoo.com.
Revista de cultură Argeș poate fi procurată
în București de la librăria
Muzeului Literaturii Române.

ARGES

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:
**CALINIC, Arhiepiscop al Argeșului și
Muscelului**
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com,
http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ
Secretar de redacție: **SIMONA FUSARU**
(s_fusaru@yahoo.com,
http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU,**
MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU

Redacția: Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-
pitesi.ro; **e-mail:**
revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la
SC Argeșul liber SA
ARG PRESS

Fiecare autor
care semnează
în revista
ARGES
răspunde
moral
și juridic
de conținutul
afirmațiilor
sale.
Textele
și fotografiile
aduse
în publicație
nu
se înapoiază.

litere